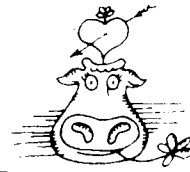

טיפוח • פוריות

טיפוח להגדלת תכולת החלבון בחלב המיוצר בארץ

בנימין לב, האגף לבעלי-חיים

הקדמה

מגזע הולשטיין הפועלים בהזרעה מלאכותית (90th Percentile PD\$) יש 6 פרים המשפרים את תכולת החלבון בחלב (לא לכל הפרים יש מבחן לגבי תכולת חלבון) ואף אחד מהם איננו שלילי בהורשת תכולת שומן וכולם חיוביים בתנובת חלב, ביניהם עם "הפרש צפוי של 1219 lbs + (לפי בסיס של שנת 1982). גם בקבוצות עם הפרשים צפויים נמוכים יותר יש פרים שמשפרים אחוזי חלבון, אחוזי שומן ותנובת חלב – לעומת זאת באותה קבוצה מבין 19 פרים המשפרים את תכולת השומן בחלב, יש 8 פרים שליליים בהפרש חזוי לגבי תכולת החלבון בחלב. גם בארצות אחרות בהם מבחני הפרים כוללים בדיקות חלבון ניתן למצוא פרים שמשפרים את תכולת החלבון, תנובת החלב ולא פוגעים בתכולת השומן.

למה חלבון דווקא

תכולת חלבון רבה יותר בחלב שלנו חשובה לרפתנים בארץ משתי סיבות: (א) הרכב החלב המיוצר לא אם בדיוק את צורכי השוק, יש עודף מסויים של שומן חלב וחסר חלבון – ולכן מכסות ייצור החלב הארציות נקבעות לפי כמות השומן ומייבאים ארצה אבקת חלב רזה להשלמת החלבון החסר. הגדלת אחוז השומן בחלב אומנם תקטין את ייצור סוכר החלב המלווה אבל תקטין את מכסות הייצור ותגרום לייבוא של אבקת חלב נוספת הכוללת בתוכה חלבון, אבל בנוסף גם את סוכר החלב שלא יצרנו. (ב) יותר ויותר ארצות מפרסמות נתונים

כשהגשתי את מאמרי "הרכב החלב ודרכים לשיפורו" לפירסום, אמר לי הח' מרדכי מלען העורך: "ברור לך, שזה יעורר ויכוח", אכן הוא צדק ואני שמח, כי כך הבעיה הקיימת חודרת לתודעת הציבור ויש סיכויים שיגשו בהקדם לפתרונה. הבעיה לא פשוטה ואל נכון יש פנים לכאן ולכאן, בכל זאת ובמידת האפשר, הדיון צריך להתבסס על עובדות מאומות, ולכן ברצוני לענות להערותיו של ד"ר ראובן ברענן שפורסמו בחוברת 198 של "משק הבקר והחלב".

ד"ר ראובן ברענן קובע "בכל הליגה הראשונה של פרים משובחים בארה"ב אין אף אחד שמגדיל את % החלבון" ומוסיף "אם המזל יאיר פנים ויימצא פר שמשיב ק"ג חלב ואינו מוריד את אחוז החלבון" ועוד "הטיפוח לק"ג חלב ושומן משיג כמעט את מירב ק"ג החלבון לפרה".

מה אפשר ללמוד מהליגה הראשונה של פרים משובחים בארה"ב?

ב-Hoard's Dairyman מ-10 לספטמבר 1985 מופיעה רשימת הקיץ של 315 הפרים המצטיינים בהפרש דולרי צפוי (PD\$) הפועלים באגודות ההזרעה המלאכותית בארה"ב וקנדה. בקבוצה של 42 פרים מגזע הולשטיין עם הפרש הצפוי הגבוה ביותר הכוללת רק את הפרים שההפרש שלהם רק מ-90% מההפרש הצפוי הכללי של יתר הפרים הנבחנים

על תכולת החלבון של חלב הפרות, ונתונים אלה משמשים במבחני פרים ובתעודות של פרות לייצוא. לא נוכל לפגר אחריהם לאורך ימים ולנוח על זרי הדפנה של תוצאות הניסוי בפולין וזה שלנו.

בדיקות אלה במבחני פרים ולהרחיב אותם שלפחות נדע את המצב אצלנו. גם ייבוא של זרמית פרים שמשפרים את תכולת חלבון בחלב (בלי פגיעה בשומן ובמשולב עם שיפור התנובה) היא אפשרות, אם אצלנו לא ימצאו פרים כאלה.

למה טיפוח לתכולת חלבון ואיך

ידיע מעט מאד כיצד ניתן להעלות את תכולת החלבון בחלב, ולגב מה שידוע (אולי פרט להאבסה של גרגירי כותנה, שמורידים כנראה את תכולת החלבון) התנאים אצלנו הם נוחים לייצור חלבון בחלב (המנות מכילות הרבה מזון מרוכז ובמידת האפשר תנאי הממשק שלנו תקינים והפרות מוגנות בפני תנאי אקלים קיצוניים), לכן, האמצעי היחיד בו אפשר לפעול הוא הטיפוח. טיפוח ישיר לתכונה רצויה הוא עדיף על טיפוח עקיף ונותן תוצאות מהירות יותר. הוחל בבדיקות חלבון. חייבים לכלול

לסיכום חשוב לשפר את תכולת החלבון של חלב הפרות בארץ. האמצעי היחיד הידוע הוא באמצעות טיפוח כאשר הטיפוח היעיל המהיר ביותר, הוא טיפוח ישיר לתכונה בה אנו מעוניינים, דהיינו, אחוז חלבון גבוה יותר. יתכן שזה קשה, אבל להגיד ש"אין מלטה" ולטאטא את הבעיה מתחת לשטיח זה לא פתרון. התאחדות מגדלי בקר באמצעות ביקורת החלב, ספר העדר וההזרעה המלאכותית חייבת לפעול לפתרון הבעיה.

נפלאות גידול בקר באוסטריה – 1984

מתוך הדו"ח של התאחדות מגדלי בקר המרכזית באוסטריה ליקט ותירגם מרדכי מלען, ה.מ.ב.

נתוני רקע	
גידול הבקר באוסטריה מתבסס על תנאי הייצור הטבעיים של הארץ ולכן הוא מהווה נדבך חשוב בחקלאות האוסטרית. ייצור הבקר לבשר ולחלב גם יחד מתרכז לרוב בשדות האחו באזורים האלפיניים ולמרגלות האלפים – בעוד שפיטום הבקר מתבצע בעיקר באזורים שלמרגלות האלפים, הנוחים מבחינת האקלים, מקום גידול התירס לתחמיץ, ובמישורים שבמזרח ובדרום המדינה.	• בשר בקר ועגלים
ערך הייצור החקלאי האוסטרי בשנת 1984 הגיע לכדי למעלה מ־60 מיליארד שילינגים (כ־3.2 מיליארד דולר). הייצור מבעלי חיים תרם לסכום זה כ־42.5 מיליארד שילינגים, והתחלק כלהלן:	• חלב
	• בשר חזיר
	• ביצים ובשר עוף
	• תוצרת בע"ח אחרת
29.5%	
30.6%	
28.0%	
8.8%	
3.1%	

טיפוח הבקר באוסטריה מתנהל, לפי הגזעים, על ידי 32,339 משקי־טיפוח עם למעלה משלוש מאות אלף פרות גזעיות. לפי הגזעים והאזורים, שוקדים על הטיפוח וההשבחה הלשכות של משרד החקלאות, האגודות להזרעה מלאכותית והאגודות לביקורת התנובה. כל הגורמים הללו מאורגנים בהתאחדות המרכזית של מטפחי הבקר האוסטריים (ZAR), אשר מתאמת את כל הפעילויות ומייצגת את האינטרסים של חבריה